

НЕОБХІДНІСТЬ ВСТАНОВЛЕННЯ АДЕКВАТНОЇ МІРИ ПОКАРАННЯ ЗА ЗЛОЧИН, ПЕРЕДБАЧЕНИЙ СТ. 135 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

СОЛОВЙОВ Едуард Петрович - доцент кафедри кримінального права та кримінології Донецького юридичного інституту МВС України, кандидат юридичних наук

УДК 343.347:053.6

В статті аналізується законотворча діяльність і правозастосовна практика стосовно міри покарання, передбаченої в санкціях ст. 135 Уголовного кодексу України. На основі проведеного дослідження розроблено пропозиції по оптимізації впливу покарання за залишення в небезпеці.

Ключові слова: оптимізація, міра, покарання, залишення, небезпека.

Забезпечення життєво важливих потреб та інтересів осіб, що відносяться до категорії безпорадних, традиційно виступає першочерговим завданням соціальної політики будь-якої країни. Однак, це неможливо без активної участі в цьому усіх членів суспільства. Слід зазначити, що принцип взаємодопомоги, що є основою існування людства, було закріплено в правилах людських стосунків у якості невід'ємної норми поведінки людей вже з моменту утворення перших суспільних формувань.

На сьогодні, це завдання реалізується через систему відносин, де на державу і на громадян цілком справедливо накладаються певні обов'язки по наданню допомоги людям, які знаходяться в небезпечному для життя стані, та які не в змозі вжити заходів до самозбереження, і встановлюється відповідальність за їх невиконання.

Однак, питання встановлення та призначення міри покарання за залишення в небезпеці залишається малодослідженими. Деякі аспекти покарання за залишення в не-

безпеці розглядалися у працях Л.А. Андрєєвої, А.С. Гореліка, І.І. Гореліка, М.А. Горбатової, Т.В. Кирпиченка, П.І. Орлова, П.Л. Портнова, В.В. Сташиса, Є.В. Топільської тощо.

Праці даних авторів мають велике наукове та практичне значення, але висловлені ними думки можуть бути доповнені та уточнені. Також, все ще залишається багато невирішених питань стосовно оптимізації міри покарання за залишення в небезпеці.

Зважаючи на це, метою запропонованої статті визначено розроблення на основі проведеного дослідження пропозицій з оптимізації міри покарання за залишення в небезпеці.

Кримінальний кодекс України (далі – КК України), як і будь-який інший нормативно-правовий акт, є соціально-обумовленим та визначається реальними потребами суспільства в правовому забезпеченні охорони прав і свобод людини і громадянина, власності, громадського порядку та громадської безпеки, довкілля, конституційного устрою держави від злочинних посягань, забезпеченні миру і безпеки людства, а також запобіганні злочинам.

Законодавець, визначивши систему покарань, створив підґрунтя для побудови санкцій у відповідних статтях (частинах статей) Особливої частини КК України.

Однак встановлені санкціями окремих статей (частин статей) Особливої частини КК України види покарань та їх розміри не враховують фактичну ступінь суспіль-

ної небезпечності, а, отже, не відповідають ступеню тяжкості деяких злочинів. Законодавець, визначаючи загальні засади призначення покарання (ст. 65 КК України), в першу чергу, вимагає від суддів призначити покарання в межах, встановлених санкцією статті (частини статті) Особливої частини КК України, що передбачає відповідальність за вчинений злочин (п. 1 ч. 1 ст. 65 КК України). Але ця вимога не може усунути прогалини та диспропорції, яких припустилися під час визначення видів та розмірів покарань за окремими санкціями статей (частин статей) Особливої частини КК України.

Тому факт соціальної неефективності покарання змушує шукати шляхи його вдосконалення, оптимізації встановленої міри покарання не тільки в положеннях Загальної частини КК України, а й в санкціях статей (частин статей) Особливої частини КК України. Відповідно до тлумачного словника української мови оптимізація – це надання чому-небудь оптимальних, найбільш сприятливих властивостей, співвідношень (чи покращення характеристик системи). Під оптимальними властивостями в словнику зазначаються такі, які є найкращими з можливих, найбільш відповідними певним умовам, вимогам [7, с. 677]. Говорячи про формування кримінально-правових норм, П.А. Фріс зазначає, що оптимізація – це приведення системи кримінально-правових норм у максимальну відповідність із реальними потребами суспільства [29, с. 18]. Тим більш це твердження стосується тієї частини кримінально-правової норми та частини статті КК України, яка визначає вид і розмір покарання за злочин, передбачений диспозицією КК України, тобто санкції статей (частин статей) КК України [14, с. 48]. Щодо них процес оптимізації перетворюється на процес встановлення адекватності між злочином та мірою покарання, який має бути науково обґрунтованим для ефективного державного запобігання злочинам.

Загальновідомо, що ефективність кримінальних покарань залежить від ефективності конструкції санкцій КК України. Якою б досконалою не була система кримінальних покарань, ефективність її складових у запобіганні злочинам визначається не лише

власними якостями, а й тим наскільки науково обґрунтовано, оптимально й якісно сформовано кримінально-правові санкції та передбачені ними вид і розмір покарання, тобто його міра [25, с. 121].

Відповідно до філософського словника термін «адекватний» (від лат. *adaequatus* – зрівняний, рівний) означає той, який є відповідним, правильним, точним. У теорії пізнання термін «адекватний» слугує для правильного відбиття в уявленнях, поняттях й судженнях об'єктивних зв'язків і відношень дійсності. У цьому разі істина визначається як адекватність мислення буттю [24, с. 522]. З кримінально-правової точки зору це означає відповідність між злочином та мірою покарання, що встановлює законодавець в конкретній санкції статті (частини статті) КК України, а також призначення судом необхідної і достатньої міри покарання для особи, яка вчинила злочин.

У сучасному законодавстві про кримінальну відповідальність не вживається такий термін, як «адекватність покарання». Але, з нашої точки зору, в ст. 372 «Невідповідність призначеного судом покарання ступеню тяжкості злочину та особі засудженого» КПК України говориться саме про необхідність обрання та призначення судом адекватного покарання. При цьому про неадекватне покарання відповідно до цього нормативно-правового акта, можна говорити лише в тому випадку, коли призначене судом покарання не відповідає ступеню тяжкості злочину та особі винного як внаслідок м'якості, так і суворості покарання.

Аналізуючи названу кримінально-процесуальну статтю, В.М. Махінчук, приходить до висновку, що адекватність покарання – це відповідність призначеного судом покарання особі злочинця та суспільній небезпечності вчиненого злочину [19, с. 3]. Але, ми вважаємо, що запропонований В.М. Махінчуком термін більше стосується індивідуалізації покарання. Встановлення адекватності між мірою покарання та суспільною небезпечністю злочину стосується визначення адекватності покарання на законодавчому рівні, тобто на рівні формування санкцій статей КК України відповідно до встановленої небезпечності злочину. А суд, виходячи

з положень ст. 65 КК України, під час призначення покарання враховує: 1) ступінь тяжкості вчиненого злочину, особу винного та обставини, що пом'якшують та обтяжують покарання; 2) межі, встановлені у санкціях статті (частини статті) Особливої частини КК України; 3) положення Загальної частини КК України. Два останніх пункти передбачають, що законодавець вже встановив адекватне покарання за певний злочин. І лише потім суд призначає покарання відповідно до встановленої законодавцем адекватної міри покарання, індивідуалізує його, враховуючи необхідні положення розділу XI Загальної частини КК України – тобто відбувається процес індивідуалізації покарання.

Зважаючи на це, вирок суду повинен бути таким, щоб призначене покарання відповідало вимогам раціональності й доцільності з точки зору перспективи досягнення ним всіх встановлених законодавцем цілей, щоб згідно з ч. 2 ст. 65 КК України особі, яка вчинила злочин, було призначене покарання, необхідне й достатнє для її виправлення та запобігання новим злочинам [9, с. 70-72]. Підставою ж для винесення такого вироку має бути санкція статті (частини статті) КК України, побудована таким чином, щоб суд призначаючи покарання, мав можливість встановити його відповідність вчиненому злочину та особі винного.

У КК України існують два види санкцій: відносно-визначені, які мають один вид покарання і вказують його нижчу та вищу межі (наприклад, ч. 4 ст. 296, ч. 2 ст. 370, ст. 395 КК України), та альтернативні, в яких містяться вказівки на два або декілька видів основних покарань (наприклад, ст. 338, ч. 1 ст. 339, ч. 3 ст. 364, ч. 1 ст. 370, ст. 394 КК України). В сучасних умовах необхідності підвищення ефективності запобігання злочинам перевагу, з нашої точки зору, необхідно надавати альтернативним видам санкцій. М.С. Таганцев свого часу зазначав, що в цьому разі «... законодавець призначає тільки види та межі покарання, найвищий та найменший його розмір, максимум і мінімум» [22, с. 81]. А суд, виходячи з обставин конкретної справи, індивідуалізує покарання та призначає його адекватну міру, від-

повідно до положень розділу XI Загальної частини КК України.

Безперечно, будь-яке покарання обмежує права і свободи особи, що вчинила злочин. Суспільно-політичний сенс при цьому зумовлений класовою природою держави, від імені якої призначається покарання. К.Маркс писав, що покарання є нічим іншим як засобом самозахисту суспільства проти порушень умов його існування, якими б не були ці умови [8, с. 10-15].

Дотепер одним із найскладніших у процесі дослідження тих чи інших аспектів інституту покарання є встановлення його мети.

Відповідно до ч. 2 ст. 50 КК України, покарання має на меті не тільки кару, а й виправлення засуджених, а також запобігання вчиненню нових злочинів як засудженими, так і іншими особами.

Здійснений аналіз дає підстави для твердження, що стосовно мети покарання серед учених існує багато думок, які всебічно характеризують різні аспекти цієї проблеми, але, на превеликий жаль, не вироблено єдиного розуміння цього поняття. Ряд авторів стверджує, що кара – це мета покарання [21, с. 139], про те з цим не погоджується інша група вчених [11, с. 31]. Тривалі дискусії не усувають непорозумінь і залишаються безрезультатними [16, с. 46].

Розглядаючи співвідношення понять „кара” та „покарання”, слід зазначити, що: 1) за обсягом та змістом ці поняття є близькими (але не тотожними) як загальносоціологічні категорії, 2) поняття „кара” та „кримінальне покарання” різняться змістом та обсягом, 3) поняття „кара” не може бути взяте за основу у визначенні сутності покарання та тлумаченні самого поняття «покарання» [28, с. 58].

Враховуючи сказане, слід зауважити, що у визначенні мети кримінального покарання в КК України закріплено саме змішану модель цілей покарання. Згідно з КК України, з одного боку, закон має на меті не тільки кару, а й виправлення засуджених, а також запобігання вчиненню нових злочинів як засудженими, так й іншими особами (ч. 2 ст. 50), а з іншого – не має на меті завдавати фізичних страждань або принижувати людську гідність засудженого (ч. 3 ст. 50).

Аналізуючи чинний КК України, зокрема цілі покарання, слід зазначити, що у сучасному кримінальному праві утверджуються гуманістичні засади кари за скоєні злочини. Тобто йдеться про те, що в карі бачиться лише вимушений, фактично умовний засіб примусу. Таке розуміння кари як мети покарання дає підстави для припущення, що в майбутньому її примусовий зміст буде активно трансформуватися в некаральний вплив кримінального покарання на засуджених. Ця позиція збігається з думкою радикальних реформаторів, які передбачають перебудову всієї системи кримінальної юстиції в систему некарального впливу, заснованого виключно на принципах поновлення особистості злочинця і, якщо це неможливо, його ізоляції доти, доки це необхідно, щоб позбавити його можливості заподіювати шкоду [17, с. 246].

Курс на подальшу гуманізацію кримінального покарання отримав своє законодавче оформлення у КК України, прийнятому 2001 року. Цей шлях має передбачати розвиток певних концептуальних напрямів: більш виважене та економічно обґрунтоване застосування покарань, пов'язаних із позбавленням волі, подальша більш ефективна індивідуалізація вини і покарань, поєднання політики декриміналізації дій невисокого рівня суспільної небезпечності з криміналізацією дій, що мають тенденцію до зростання ступеня суспільної небезпечності [1, с. 245]. Гуманізм кримінального покарання вимагає також, щоб передбачені законом правообмеження, які застосовуються до засуджених осіб, не виходили за межі кримінально-правових санкцій, щоб кара при цьому не перевищувала обсягу, передбаченого вироком суду [20, с. 120].

Суворість покарання у кримінальному законодавстві залежить від тяжкості скоєного злочину. Покарання, встановлене законом, повинно бути пропорційним тяжкості скоєного злочину. Пропорційність покарання ступеня суспільної небезпечності – елементарна умова ефективності кримінального законодавства. Якщо ця пропорційність порушується в законодавстві, значить у ньому відсутня необхідна внутрішня погодженість [13, с. 14-15].

Вирішуючи питання про загальнопревентивну дію покарання, ми повинні виходити з факту, який стійко закріпився в історії кримінального права, а саме, що загальнозапобіжне значення покарання зумовлюється не його жорстокістю, а його невідворотністю. Це мав на увазі ще Ч. Беккарія, стверджуючи, що один із найбільш дієвих засобів, які стримують злочинність, полягає не в жорстокому покаранні, а в його неминучості [26, с. 78].

Призначаючи покарання за злочин, який ми досліджуємо, суди повинні виходити із встановленої в санкціях ст. 135 КК України міри покарання. На сьогодні санкція ст. 135 КК України передбачає таку міру покарання: за ч. 1 ст. 135 КК України – обмеження волі на строк до двох років або позбавлення волі на той самий строк, кваліфіковані види залишення в небезпеці караються: за ч. 2 – обмеженням волі на строк до трьох років або позбавленням волі на той самий строк, за ч. 3 – позбавленням волі на строк від трьох до восьми років. Тобто санкція ст. 135 Кримінального кодексу України передбачає застосування до винних осіб лише двох видів покарання – обмеження волі та позбавлення волі на певний строк. [28, с. 315-317]

Обмеження волі полягає в утриманні засудженої особи у кримінально-виконавчих закладах відкритого типу без ізоляції від суспільства в умовах здійснення за ним нагляду та обов'язковим залученням засудженого до праці.

Позбавлення волі на певний строк, що застосовується як вид покарання за залишення в небезпеці, полягає у примусовій ізоляції засудженого на певний строк за вироком суду у спеціально призначених для цього кримінально-виконавчих закладах.

На нашу думку, зазначені види покарання на теперішній час є не зовсім дієвими з точки зору боротьби та попередження скоєння цього виду злочину з боку інших осіб. Так, при вивченні статистичних даних щодо кількості порушених кримінальних справ за ст. 135 КК України в Донецькій області за останні п'ять років слід зазначити, що станом на 2011 р. їх кількість зросла на 46,3 % (у 2006 році порушено 22 криміналь-

ні справи, у 2010 – 41 кримінальна справа), а отже це свідчить про те, що існуючі на теперішній час види покарання за залишення в небезпеці не в змозі ефективно впливати на попередження вчинення подібних злочинів в Україні.

Однак, з постійним розвитком суспільства, зміною цінностей та пріоритетів, які в свою чергу впливають на розвиток законодавства, існує потреба постійного вдосконалення видів покарання за вчинення певних злочинів.

Серед окремих напрямків вдосконалення покарання за залишення в небезпеці є можливим запозичення певного світового досвіду. Так, у багатьох країнах світу (Російська Федерація, Азербайджан, Вірменія, Казахстан, Киргизстан, Молдова, Таджикистан, Туркменістан, Естонія, Грузія, Нідерланди, Франція) за залишення в небезпеці застосовується такий вид покарання як штраф.

Так, наприклад, санкція ст. 125 КК Російської Федерації за залишення в небезпеці передбачає покарання у вигляді штрафу у розмірі до вісімдесяти тисяч карбованців або у розмірі заробітної плати або іншого прибутку засудженого за період до шести місяців; санкція ст. 143 КК Азербайджану за залишення в небезпеці передбачає покарання у вигляді штрафу у розмірі до трьохсот мінімальних заробітних плат; у Вірменії за ненадання необхідної допомоги особі, що знаходилась у небезпечному для життя та здоров'я стані особою, що не була зобов'язана проявляти турботу про потерпілого та сама не поставила потерпілого у небезпечний для життя стан (ч. 1 ст. 128 КК) карається штрафом у розмірі від п'ятдесяти до ста розмірів мінімальних заробітних плат, за залишення в небезпеці потерпілого особою, що повинна була турбуватися про нього та мала можливість надати необхідну допомогу (ч. 2 ст. 128 КК) карається штрафом у розмірі від ста до ста п'ятдесяти мінімальних заробітних плат, а за діяння, передбачені ч. 1 та ч. 2 зазначеної статті, якщо вони спричинили смерть або інші тяжкі наслідки (ч. 3 ст. 128 КК), – караються штрафом у розмірі від ста п'ятдесяти до двохсот розмірів мінімальних заробітних плат. У Франції за

залишення в небезпеці (ст. 222-19, 222-20 КК) передбачений штраф у розмірі від 100 000 до 300 000 франків. У Нідерландах за залишення в небезпеці особи передбачене покарання у вигляді штрафу четвертої категорії (ст. 255 КК). Штраф четвертої категорії за ст. 23 КК Нідерландів складає двадцять п'ять тисяч гульденів. [2, с. 365]

Вважаємо, що на теперішній час введення штрафу як виду покарання за залишення в небезпеці до кримінального законодавства України є доцільним та обґрунтованим, оскільки для кожної людини її матеріальний добробут та достаток займають в житті важливе місце. В умовах економічної кризи, масового безробіття та стрімкого росту цін, який поєднується зі зниженням купівельної спроможності населення, введення покарання у виді стягнення певної грошової суми на користь держави (штрафу) за залишення в небезпеці надасть можливість більш ефективного виконання мети покарання – попередження вчинення подібних злочинів.

Введення штрафу як виду покарання за залишення в небезпеці, на наш погляд, є раціональним та виваженим кроком у боротьбі з цим видом злочину, оскільки виплата певної грошової суми на користь держави буде причиною зменшення доходної частини заробітку особи, що вчинила злочин, внаслідок чого вона відчуватиме певні незручності, оскільки не зможе дозволити собі певні матеріальні блага, які мала раніше.

Також слід зазначити, що введення штрафу матиме позитивний характер для держави в цілому, а саме для її бюджетної системи, оскільки грошові кошти від сплати штрафу будуть надходити до державного бюджету України, які в свою чергу можна використовувати саме для покращення стану соціальної сфери держави (фінансування медичних закладів, закладів соціально-виховного характеру та ін.), а також фінансування правоохоронних органів, судових установ тощо.

Також, заслуговує на увагу те, що в окремих країнах світу, зокрема: США, Англія, Франція, Німеччина за злочини невеликої або середньої тяжкості (до яких в Україні відноситься залишення в небезпеці) поши-

рений такий вид кримінального покарання як пробація, який, на нашу думку, доцільно використовувати як вид покарання за залишення в небезпеці в Україні.

У вищезазначених країнах інститут пробації існує вже довгий час. Так, у Франції інститут пробації з'явився ще у 1992 році, коли набув сили новий Кримінальний кодекс країни, а в Англії даний інститут існує протягом багатьох десятиріч, у США режим пробації вперше виник у штаті Массачусетс у 1840 році. Поява пробації була обумовлена важливими соціальними і культурними тенденціями. Пенальні реформи базувалися на ідеях гуманітаризму, поєднаних з висновками щодо неспроможності в'язниці повернути злочинців до суспільства як повноцінних його членів. Питання боротьби зі злочинністю стали аналізуватися у термінах покращення соціальних умов та створення дієвих соціальних служб для певних категорій населення. Ресоціалізація злочинців почала розглядатися як головна мета кримінальної політики. [5, с. 42-45]

Пробація – (англ. probation) – вид кримінального засудження, при якій за засудженим здійснюється нагляд спеціальних органів на визначений судом строк, а також можливе встановлення ряду обмежень (заборона відвідування певних місць, утримання від спілкування з певними особами тощо).

Пробація – широке поняття. З одного боку, воно може застосовуватися для визначення періоду, на який відкладається винесення приговору або відкладається його виконання (умовне невиконання призначеного покарання або умовне непризначення покарання). Якщо не виконуються встановлені пробацією умови, відстрочка закінчується та суд притягує засудженого до накладеного покарання. З іншого боку, пробація може розглядатися як самостійний вид покарання, що виражається у встановленні певних обмежень, зокрема обмежень у його звичайному житті, а також пересуванню засуджених в межах визначеної території.

Пробація повинна передбачити здійснення кримінально-виконавчою інспекцією нагляду за поведінкою засудженого, а також обов'язкове повідомлення остан-

нього про своє місце мешкання, роботи або навчання. Одночасно засуджених повинні притягувати до проведення соціально-виховних заходів або іншим видам діяльності згідно індивідуальних планів соціальної реабілітації. При цьому судом повинна встановлюватися загальна тривалість участі засуджених в заходах, а ці заходи повинні передбачатися певним планом.

Як правило, пробація передбачає дотримання наступних умов:

- 1) нескоєння нових злочинів;
- 2) виконання обов'язків, спеціально визначених судом у вироді, наприклад: пройти відповідний курс лікування або професійного навчання, утримуватися від відвідування заборонених судом місць (розважальних закладів, казино та ін.), не володіти вогнепальною та іншою зброєю, з'являтися до суду за викликом агенту по пробації тощо.

Вирішення проблеми застосування або незастосування пробації судом неможливо без попереднього вивчення особи звинуваченого, оскільки ані матеріали обвинувачення, ані особистий погляд судді під час процесу не дають достатньої інформації для прийняття обґрунтованого рішення про призначення пробації, оскільки характер, поведінка особи залежить не тільки від теперішнього становища, умов життя та діяльності, але й від минулого життя, що обумовлює характер людини. Саме тому, при вивченні характеру звинуваченого необхідно знати не тільки теперішні умови його життя, але й усю важкість та множинність ситуацій та впливів, що сприяли вчиненню злочину.

Вирішення проблеми застосування або незастосування пробації судом неможливо без попереднього вивчення особи звинуваченого, оскільки ані матеріали обвинувачення, ані особистий погляд судді під час процесу не дають достатньої інформації для прийняття обґрунтованого рішення про призначення пробації, оскільки характер, поведінка особи залежить не тільки від теперішнього становища, умов життя та діяльності, але й від минулого життя, що обумовлює характер людини. Саме тому, при вивченні характеру звинуваченого необхідно знати не тільки теперішні умови його життя, але й усю важкість та множинність ситуацій та впливів, що сприяли вчиненню злочину.

Період пробації повинен вирішуватися судом. Так, у Франції, Німеччині період пробації триває від одного до п'яти років, деякі країни передбачають інші строки пробації – три роки у Фінляндії та два роки у Великобританії.

Актуальність створення в Україні служби пробації зумовлена необхідністю виконання міжнародних зобов'язань щодо ширшого запровадження видів покарань, альтернативних позбавленню волі. Застосування видів покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, або таких, що входять до системи пробації, є вигідним і з економічного погляду.

Досвід більшості європейських країн свідчить про те, що пробація є значно (у середньому в 10 разів) дешевшою за ув'язнення, не кажучи вже про соціальні та моральні витрати. А вже сьогодні більш ніж сто тисяч осіб, які відбувають покарання в Україні за вчинені злочини, відірвані від навколишнього середовища, перебувають у несприятливих для їхньої позитивної реабілітації умовах, переживають важкі психічні стани, викликані ізоляцією від суспільства, примусовим способом життя, обмеженнями в реалізації потреб особистості, вимушеністю бути в замкненому колі таких самих злочинців. На багатьох засуджених справляють негативний вплив і такі чинники, як розлука із сім'єю (понад 30% таких сімей розпадаються), втрата родинних зв'язків, фаху, місця проживання тощо. [30, с. 72]

Поміщення особи на тривалий термін до замкнутого з соціального погляду та одностатевого середовища, що обмежує можливості її самореалізації внаслідок застосування режиму, спричиняє виникнення в цієї особи низки важких негативних психічних станів. Внаслідок постійного застосування примусу до них додається ворожість до персоналу, що здійснює такі заходи, яка з часом інколи переростає у відкриту конфронтацію з кримінально-виконавчою та правоохоронною системою загалом. В основі вчинення особою наступного злочину (рецидиву) лежить певна форма впливу відбутого до цього ув'язнення.

З метою вирішення цієї проблеми вживають різноманітні організаційно-правові заходи, пріоритетними серед яких є застосування санкцій, альтернативних позбавленню волі та поєднаних з наглядом за засудженими. Впровадження пробації як одного з механізмів впливу на осіб, які не становлять великої загрози для безпеки суспільства, на сьогодні є важливим аспектом діяльності кожної правової держави.

Для України пробація є новим, але, на наш погляд, актуальним видом покарання за залишення в небезпеці, впровадження якого неодмінно призведе до зменшення їх кількості, а також попередження вчинення подібних злочинів з боку інших осіб.

Література

1. Анденес И. Наказание и предупреждение преступлений / Пер. с англ. В.М. Когана; Под ред. Б.С. Никифорова. – М., «Прогресс», 1979. – 372 с.
2. Асланов Р.М. Законодавство зарубіжних країн / Р.М. Асланов. – М.: Прес, 2001. – 510 с.
3. Борзенков Г. Назначение наказания (о правилах назначения наказания) // Человек и закон. – 1997. – №3. – С.36-41
4. Борзенков Г.Н., Вышинская З.А. Учет судом данных о личности виновного // Эффективность применения уголовного закона / Под ред. Н.Ф. Кузнецовой и И.Б. Михайловской. – М., 1973. – С.97-117
5. Вітвілд Д. Вступ до служби пробації [монографія] / Д. Вітвілд. – К.: Атіка, 2004. – 165 с.
6. Валиев С.А. Личность виновного и ее исследование при назначении наказания // Правоведение. – 2002. – №34. – С. 153-159.
7. Великий тлумачний словник української мови / [уклад. і голов. ред. В. Т. Бусик]. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2001. – 1440 с.
8. Верина Г.В. Понятие и сущность наказания по Российскому уголовному праву // Вестник Саратовской академии права. – 1998. – №4. – С.10-15.
9. Демченко С. Т. Особливості визначення мети і змісту покарання / С. Т. Демченко // Південноукраїнський правничий часопис. – 2006. – №2. – С. 70-72.
10. Игошев К.Е. Типология личности преступника и мотивация преступного поведения: Учебное пособие. – Горький: Изд-во ГВШ МВД СССР, 1974. – 168 с.
11. Карпец И.И. Уголовное право и этика. – М.: Юрид. лит., 1985. – 256 с.
12. Козлов А.П. Уголовно – правовые санкции (проблемы построения, классификации и измерения). – Красноярск.: Изд-во Красн-го ун-та, 1989. – 176 с.
13. Колоколов Н. Уголовное наказание. Проблемы социальной справедливости // Юр. газета. – 1998. – №43. – С.14-15.
14. Кримінальне право України: Загальна частина [підручник] / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, Л. М. Кривоченко та ін.; [за ред. проф. В. В. Сташиса, В. Я. Тація]. – 3-тє вид., перероб. і допов. – К.: Юрінком Інтер,

АНОТАЦІЯ

У статті аналізується законотворча діяльність та правозастосовна практика щодо міри покарання, передбаченої в санкціях ст. 135 Кримінального кодексу України. На підставі проведеного дослідження розроблено пропозиції з оптимізації впливу покарання за залишення в небезпеці.

SUMMARY

In the article legislative activity and lawapplies practice is analyzed in relation to the measure of punishment, foreseen in approvals of art 135 of Criminal code of Ukraine. On the basis of the conducted research suggestions are developed from optimization of influence of punishment for the abandonment is in a danger.

2007. – 496 с.

15. Кузнецова Н.Ф. Преступление и преступность. – М.: Моск. ун-т, 1969. – 232 с.

16. Курс советского уголовного права. Часть общая. Т. 2 / Отв.редакторы: проф. Н.А. Беляев, проф. М.Д. Шаргородский. – Л.: ЛГУ, 1970. – 672 с.

17. Курс уголовного права: общая часть. Т.2: Учение о наказании / Под ред. Н.Ф. Кузнецовой, И.М. Тяжковой. – М.: Зерцало, 1999. – 388с.

18. Лейкина Н.С. Личность преступника и уголовная ответственность. – Л.: Издательство Ленинградского Университета, 1968. – 189 с.

19. Махінчук В. М. Адекватність кримінального покарання як філософсько-правова проблем: дис. на здобуття наук. ступеня кандидата юрид. наук: 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право» / Віталій Миколайович Махінчук. – К., 2002. – 20 с.

20. Мельникова Ю.Б. Дифференциация ответственности и индивидуализация наказания. – Красноярск.: Изд-во Красн-го ун-та, 1989. – 120 с.

21. Полубинская С.В. Цели уголовного наказания. – М.: Наука, 1990. – 142с.

22. Таганцев Н. С. Русское уголовное право [лекции]. Часть общая. В 2 т. Т. 2. – М.: Наука, 1994. – 380 с.

23. Тарарухин С.А. Преступное поведение. Социальные и психологические черты. – М.: «Юридическая литература», 1974. – 244 с.

24. Философский энциклопедический словарь / Редкол.: С. С. Аверинцев, Э. А. Араб-Оглы, Л. Ф. Ильичёв и др. – 2-е изд. – М.: Сов. энциклопедия, 1989. – 815 с.

25. Фролова О. Г. Злочинність і система кримінальних покарань (соціальні, правові та кримінологічні проблеми й шляхи їх вирішення за допомогою логіко-математичних методів) [навч. посіб.] / О. Г. Фролова. – К.: АртЕк, 1997. – 208 с.

26. Хомич В.Г. Реалізація кримінальної політики в Україні // Науковий вісник національної академії внутрішніх справ України. – 1999. – №1. – С. 64-70.

27. Шемшученко Ю.С., Титаренко Ю.Л. Уголовное наказание [монографическое исследование] / Авторский коллектив под руководством Ю.С. Шемшученко, Ю.Л. Титаренко. – Киев-Донецк, 1997. – 320 с.

28. Шинальський О. Мета покарання у контексті сучасної теорії кримінального права // Вісник прокуратури. – 2003. – №8. – С.44-49

29. Фріс П. Л. Кримінально-правова політика Української держави: теоретичні, історичні та правові проблеми [монографія] / П. Л. Фріс. – К.: Атіка, 2005. – 332 с.

30. Ягунов Д.В. Служба пробачії: концепція, принципи діяльності, організаційна структура / Д.В. Ягунов. – Одеса: Фенікс, 2008. – 72 с.

31. Яценко С. С. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України / С. С.Яценко. – К. : А.С.К., 2004. – 1096 с.